

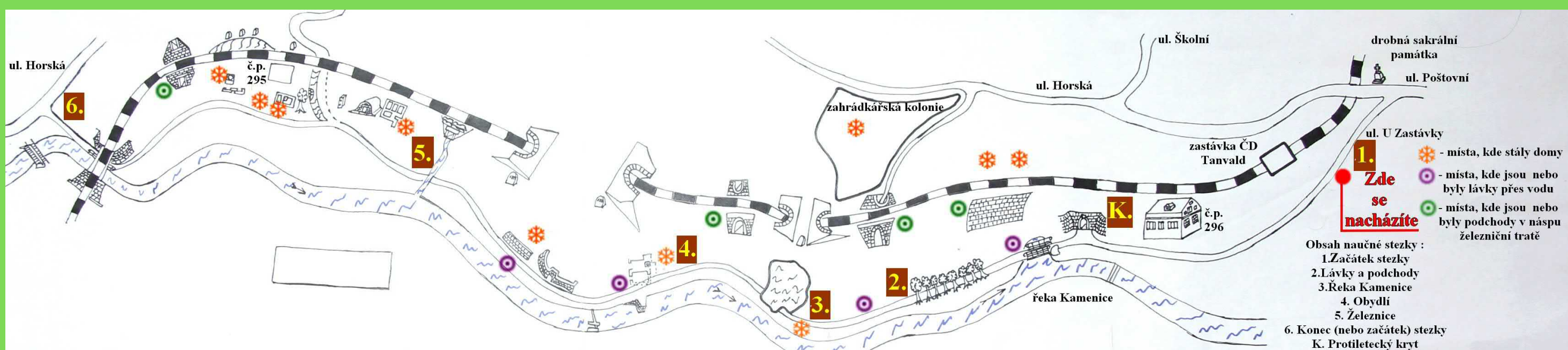

Naučná stezka podél Kamenice

NA 6 ZASTAVENÍCH NA TRASE O DÉLCE CCA 1. 6 KM BYCHOM SE S VÁMI RÁDI PODĚLILI O HISTORICKÉ INFORMACE O TANVALDU.
O ŽIVOTĚ TEHDEJŠÍCH OBYVATEL, O VÝSTAVBĚ ŽELEZNICE, O ROZVOJI PRŮMYSLU,...

- 1 Železniční zastávka - historie (začátek a konec stezky)**
- 2 Lávky a průchody**
- 3 Řeka Kamenice**
- 4 Obydli**
- 5 Železnice**
- 6 Za železničním mostem - historie (začátek a konec stezky)**

NA KAŽDÉ INFORMATIVNÍ TABULI BUDE MAPKA S POPISKEM, KDE SE NACHÁZÍTE, CO VŠECHNO VIDÍTE, ZÍSKANÉ INFORMACE A FOTOGRAFIE.
PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE POD QR KÓDEM UMÍSTĚNÝM NA KAŽDÉ TABULI.

HISTORIE

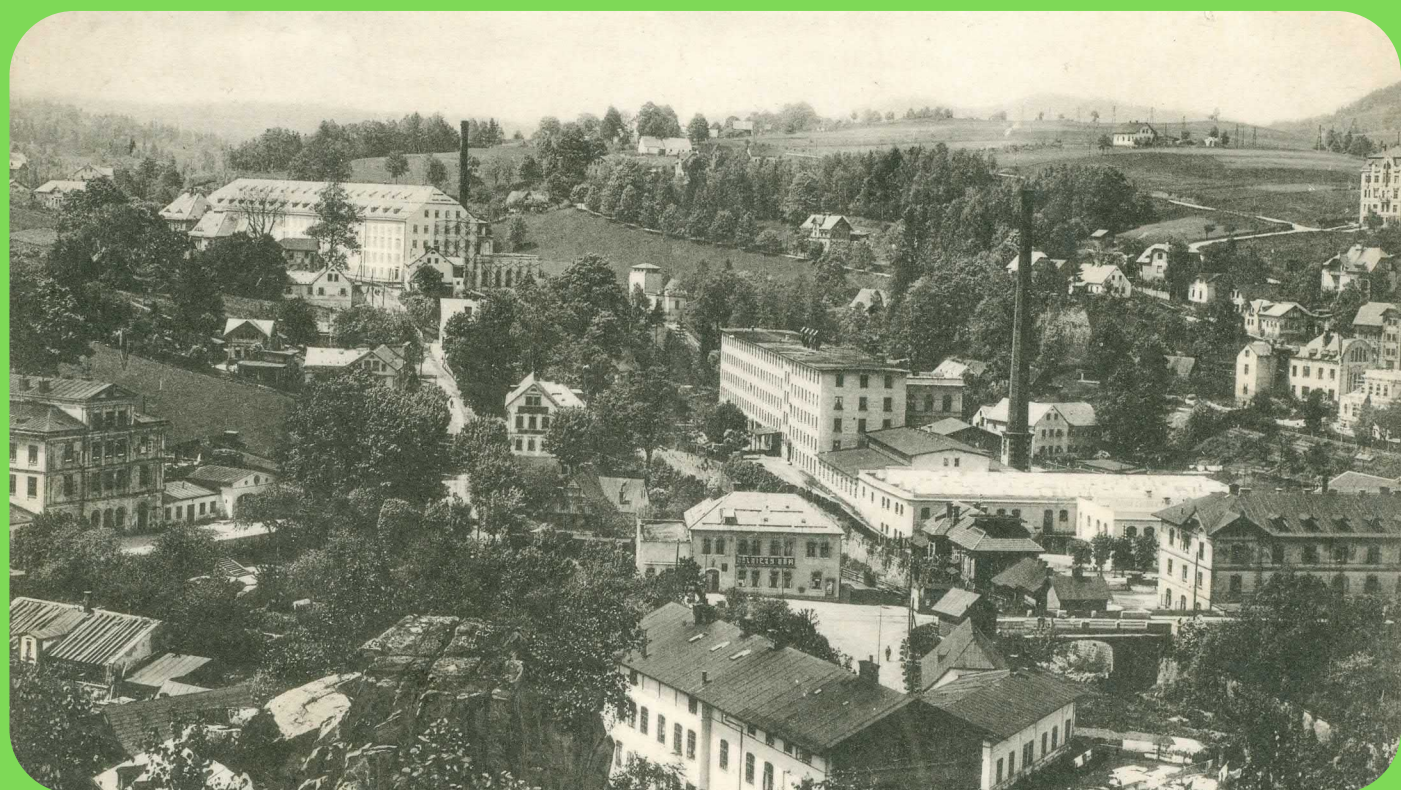

PODROBNÉ HISTORICKÉ ÚDAJE A DATA

PRVNÍ PÍSEMNÁ ZMÍNKA O TANVALDU JAKO DŘEVAŘSKÉ OSADĚ NACHÁZEJÍCÍ SE NA LEVÉM BŘEHU ŘEKY KAMENICE POCHÁZÍ Z 2. POL. 16. STOLETÍ. OSADA TEHDY ZŘEJMĚ PATŘILA POD OBEC SMRŽOVKU. SAMOSTATNĚ EXISTUJE TANVALD PRAVDĚPODOBNĚ OD ZAČÁTKU 17. STOLETÍ. LIDÉ TADY VEDLI VELMI NUZNÝ ŽIVOT, PŮDA ZAJIŠŤOVALA VELMI SKROMNOU OBŽIVU A PODDANÍ MUSELI PRACOVAT PRO VRCHNOST V LESE A V ZEMĚDĚLSTVÍ. ZAČÁTKEM 18. STOLETÍ ZAČALI MÍSTNÍ OBYVATELÉ PĚSTOVAT LEN A VYRÁBĚT LNĚNOU PŘÍZI, KTEROU PRODÁVALI DO MÍST S VYSPĚLÝM RUČNÍM TKANÍM. V POLOVINĚ 18. STOLETÍ SI ROLNÍCI A CHALUPNÍCI ZAČALI SAMI PŘIVYDĚLÁVAT RUČNÍM TKANÍM PLÁTNA. VŠECHNY DOMY STÁLY TEHDY V OBLASTI HORNÍHO TANVALDU, ÚDOLÍ KAMENICE BYLO CELÉ ZALESNĚNÉ, JEN TU A TAM STÁLY MALÉ VODNÍ MLÝNY. POČÁTKEM 19. STOLETÍ BYLO HLAVNÍ OBŽIVOU V TANVALDĚ ZEMĚDĚLSTVÍ, STÁLY TU DVA MLÝNY A DVĚ BRUSÍRNY SKLA. ROZVINUTÉ BYLO RUČNÍ PŘEDENÍ LNU A TKANÍ LNĚNÉHO PLÁTNA, POBLÍŽ SOUTOKU KAMENICE A DESNÉ SE NACHÁZELA DVĚ BĚLIDLA PRÁDLA. O NĚCO POZDĚJI SE ZAČALA V TANVALDĚ ZPRACOVÁVAT I DALŠÍ TEXTILNÍ SUROVINA, BAVLNA.

TANVALD.

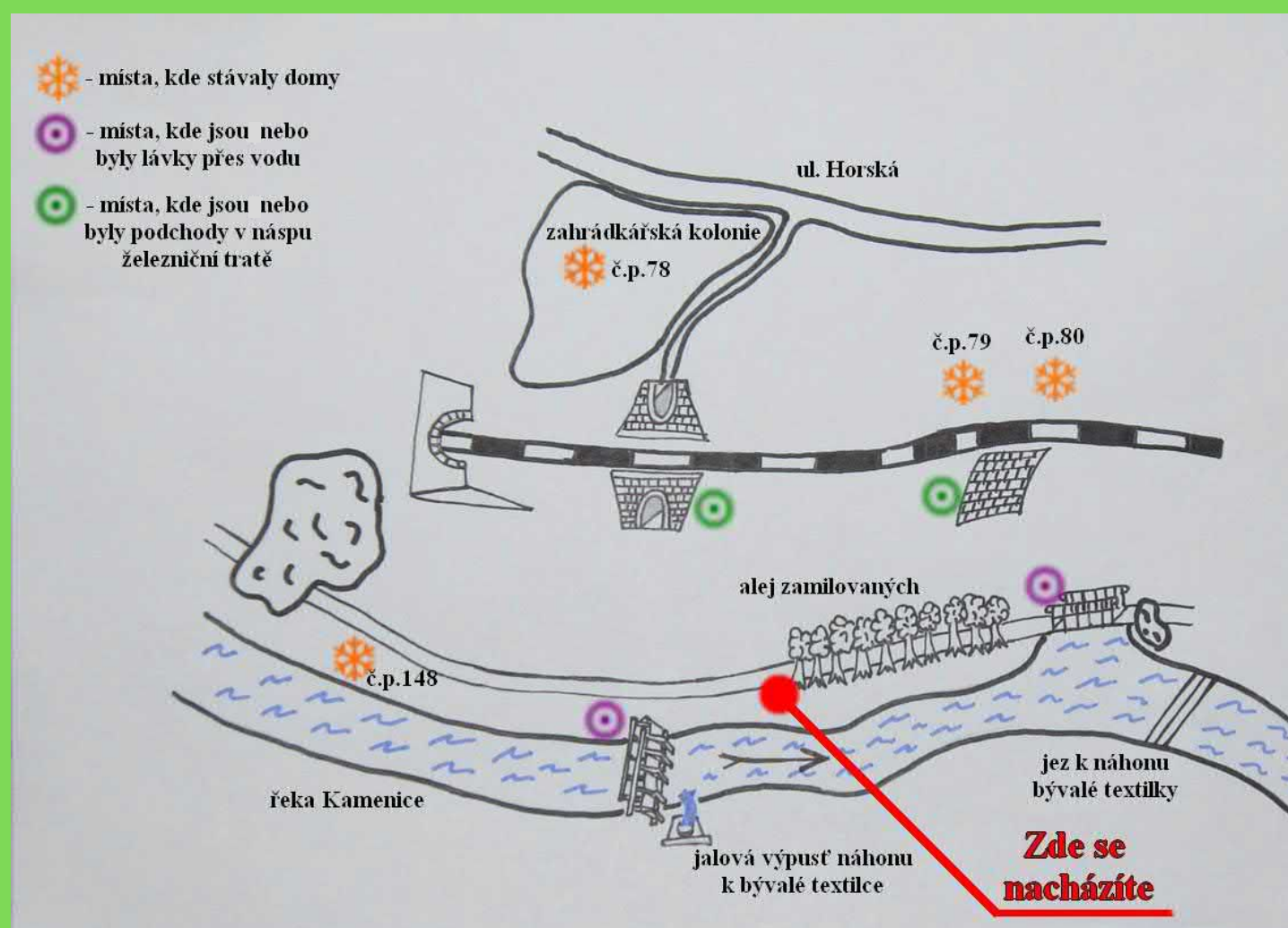

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVI.
STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

Naučná stezka podél Kamenice

LÁVKY A PODCHODY

"MALÁ STRANA" BYL NÁZEV PRO BÝVALÉ DĚLNICKÉ SÍDLIŠTĚ NACHÁZEJÍCÍ SE NA PRAVÉM BŘEHU ŘEKY POD VILOU TOVÁRNÍKA MAYERA ZVANOU BÁLOVKA. OBLASTI NA LEVÉM BŘEHU ŘEKY KAMENICE SE ŘÍKALO „ZA VODOU“. I PŘESTO, ŽE ZDE PRO ZÁSTAVBU A DROBNÉ HOSPODAŘENÍ BYLO MÁLO MÍST, STÁLO ZDE NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ 11 MALÝCH CHALUP. PO 2. SV. VÁLCE JICH ZŮSTALO 10. DO SOUČASNOSTI SE ZACHOVALO POUZE JEDNO STAVENÍ Č. P. 295, OSTATNÍ BYLA PO 2. SV. VÁLCE STRŽENA, PODLEHLA ZKÁZE ČASU A JEDNO STAVENÍ R. 1945 VYHOŘELO. DO OSUDU OSÍDLENÍ LEVÉHO BŘEHU DRAMATICKY ZASÁHLA V R. 1894 VÝSTAVBA ŽELEZNICE LIBEREC - TANVALD, KTERÁ JI ODDĚLILA OD LUK A HOSPODÁŘSKÝCH POZEMKŮ. NIC NA TOM NEZMĚNILA ANI VYBUDOVÁNÍ 4 PODCHODŮ POD ŽELEZNIČNÍM NÁSPEM, KTERÉ SLOUŽILY PĚŠÍM, NANEJVÝŠ SE DALY PROJET TRAKAŘEM. OBA BŘEHY BYLY SPOJENY DŘEVĚNÝMI LÁVKAMI, KTERÉ PODSTATNĚ ZKRACOVALY CESTU DO TOVÁREN V DOLNÍ SMRŽOVCE.

HISTORIE, UMÍSTĚNÍ A POPIS LÁVEK

HISTORIE, UMÍSTĚNÍ A POPIS PODCHODŮ

VOZOVÁ CESTA

LÁVKY

KOVOVÁ LÁVKA NAD ZÁTOKOU ŘEKY U LEVÉHO BŘEHU

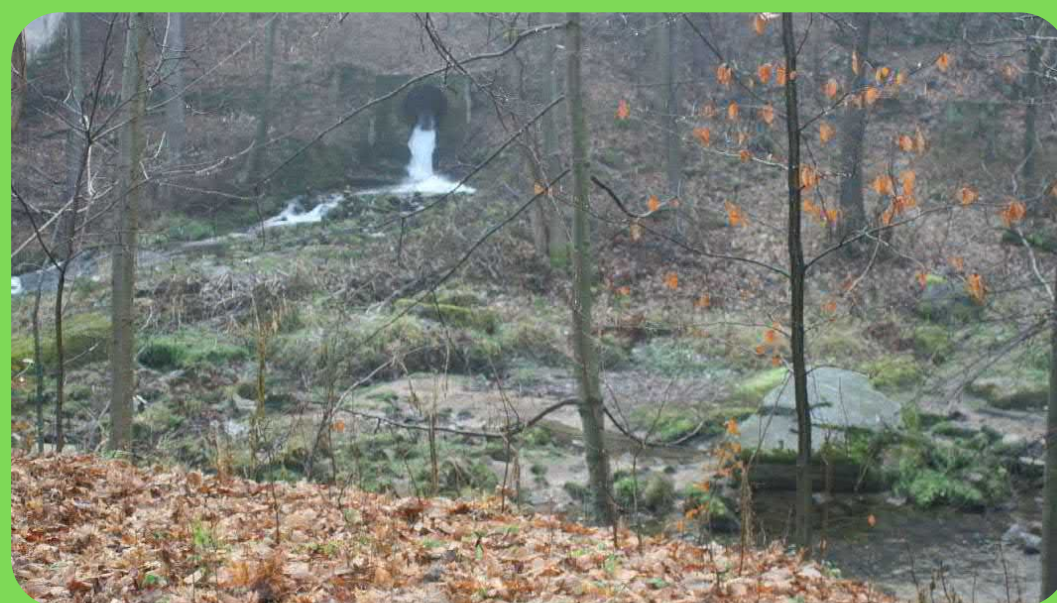
TAK ASI VYPADALA LÁVKA PŘES ŘEKU.

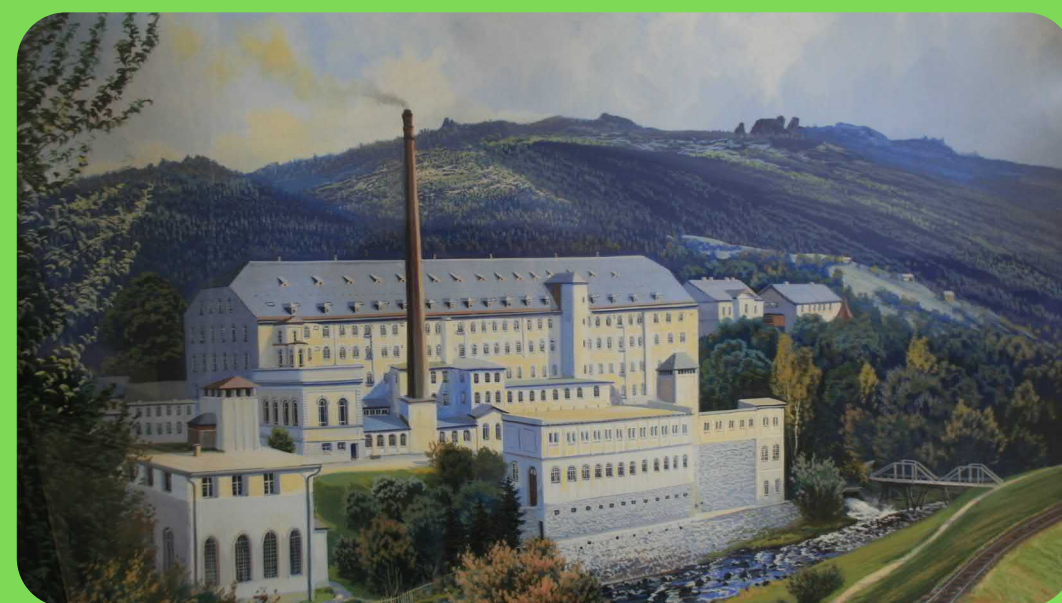
MÍSTO, KDE STÁLA PODLE KATASTRÁLNÍ MAPY Z R. 1843 LÁVKA PŘES ŘEKU.

PODOBA LÁVKY U JALOVÉ VÝPUSTI ZA PRVNÍ REPUBLIKY

JALOVÁ VÝPUŠŤ

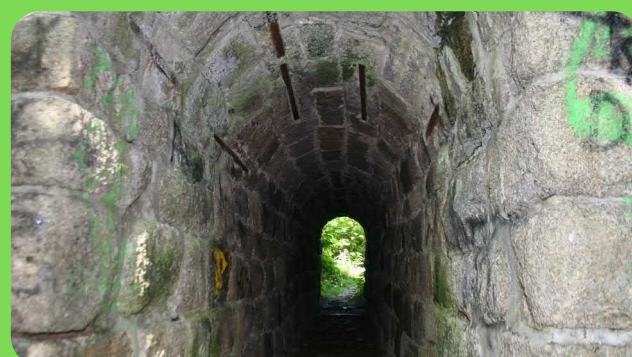

PODOBA LÁVKY KRÁTCE PO VYBUDOVÁNÍ

PODCHODY

PODCHOD Č. 1 BYL NEJPRVE ZAZDĚN KAMENY A PŘI REKONSTRUKCI TRATĚ R. 2013 BYLA PŘED NÍM VYSTAVĚNÁ ŽULOVÁ ZEĎ KOPÍRUJÍCÍ NÁSEP TRATĚ.

PODCHOD Č. 2 PROTI JALOVÉ VÝPUSTI U ZAHRADKÁŘSKÉ KOLONIE

PODCHOD Č. 3 S VYTESANÝM DATUM PŮVODNĚ R. 1897

PODCHOD Č. 4

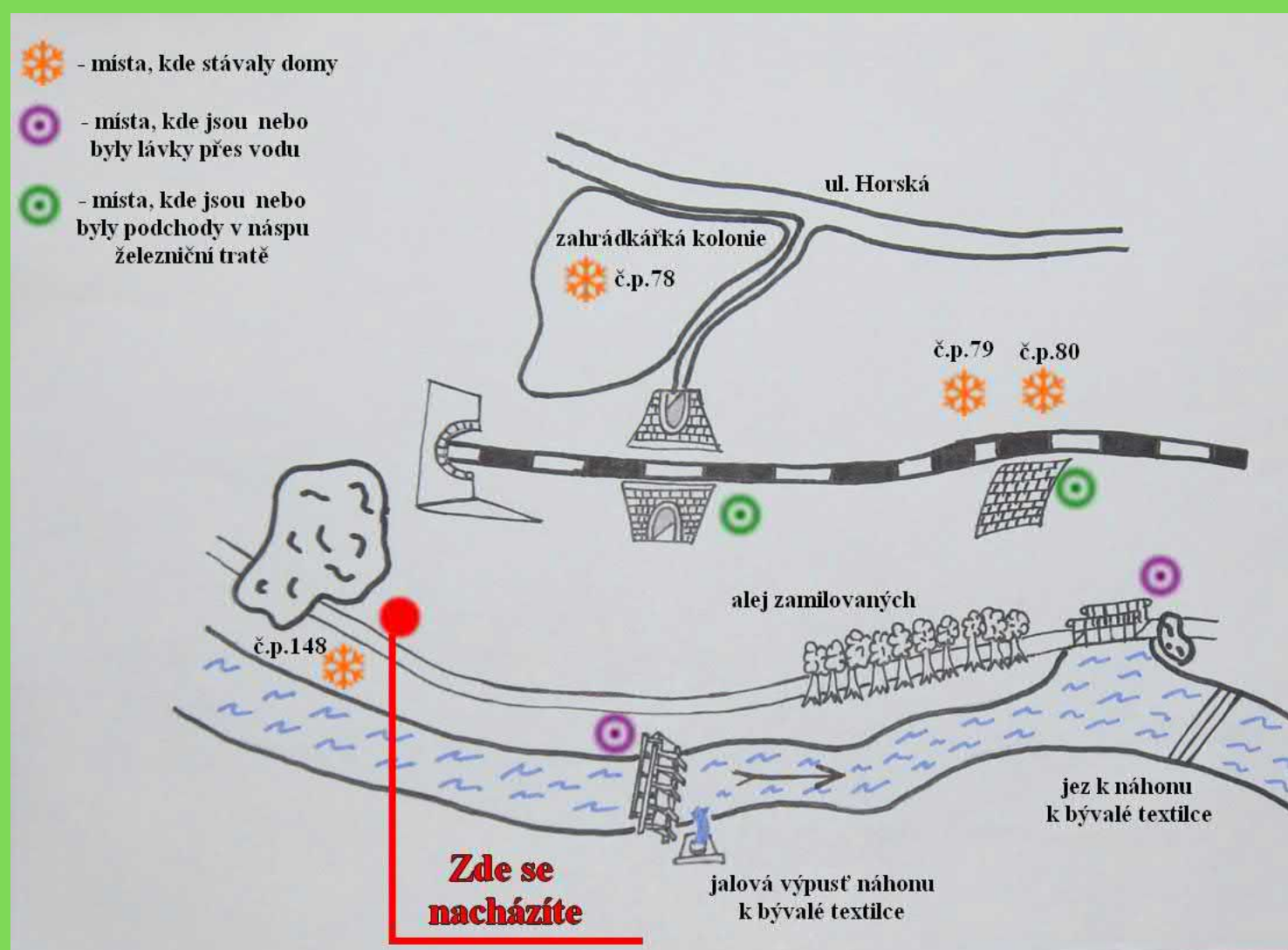
VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVÍ. STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

Naučná stezka podél Kamenice

ŘEKA KAMENICE

KAMENICE, NĚKDY NAZÝVANÁ TANVALDSKÁ KAMENICE, PRAMENÍ NA SEVEROZÁPADNÍM SVAHU ČERNÉ HORY VE VÝŠCE 975 M. N. M. JE NEJVĚTŠÍM PRAVOSTRANNÝM PŘÍTOKEM ŘEKY JIZERY, DO KTERÉ PŘIVÁDÍ VODY Z JIZERSKÝCH HOR. DÉLKA JEJÍHO TOKU JE 36 KM.

LIDÉ PRO SVOJI ČINNOST VYUŽÍVALI SÍLU VODNÍHO TOKU. ZPRVU SILOU VODY V ŘECE POHÁNĚLI VODNÍ NEBO TAKÉ MLÝNSKÁ KOLA A JEJICH HŘÍDEL NÁSLEDNĚ POHÁNĚLA DALŠÍ STROJE. S ROZVOJEM PRŮMYSLU PŘIŠLO I VYUŽITÍ VODNÍCH TURBÍN A S JEJICH POMOCÍ VÝROBA EL. ENERGIE. PRO PROVOZ PRVNÍCH TURBÍN SE VYUŽILO PŮVODNÍ ZÁZEMÍ VODNÍCH KOL, TJ. ZPŮSOB PŘÍVODU VODY K LOPATKÁM TURBÍN JEN S DROBNÝMI ÚPRAVAMI.

VODNÍ ELEKTRÁRNY A VODNÍ TURBÍNY S ODKAZEM NA MUZEUM ENERGIE VE VELKÝCH HAMRECH

NIČIVÉ POVODNĚ ZPŮSOBOVALY V HISTORII OBROVSKÉ MATERIÁLNÍ ŠKODY

STAVIDLO K NÁHONU PŘÁDELNY

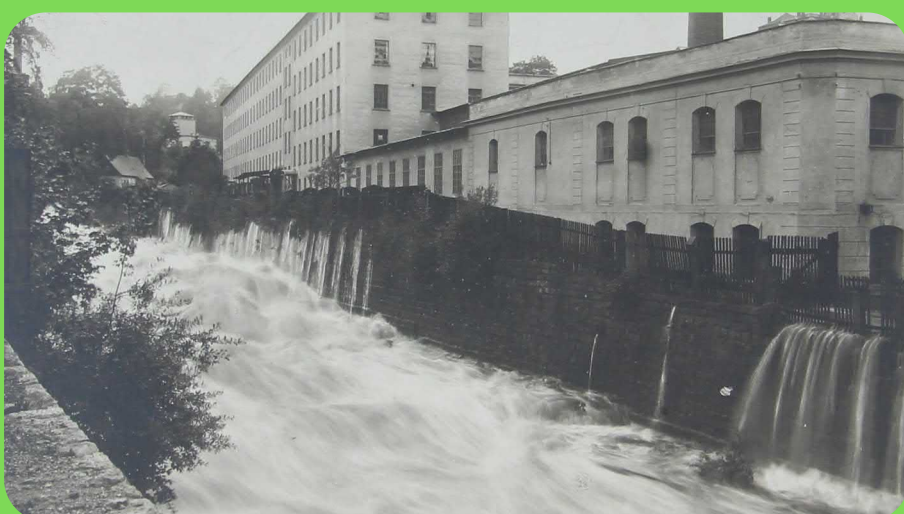

PŮVODNÍ NÁHON K TKALCOVNĚ

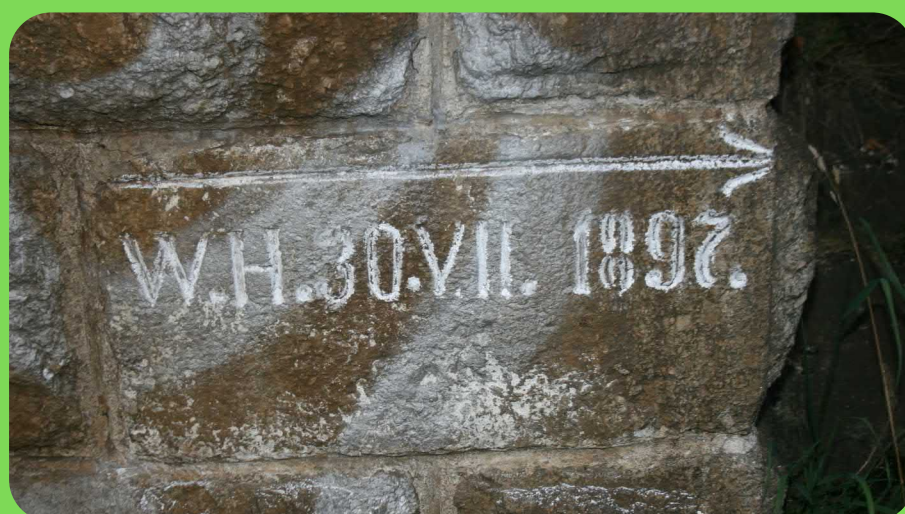

PŮVODNÍ NÁHON S BUDOVOU TKALCOVNY

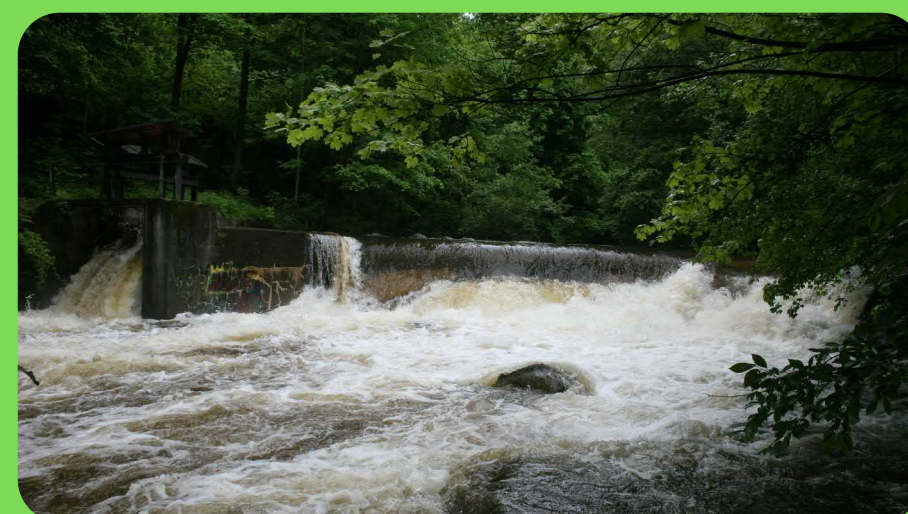
DO DOBY, NEŽ SE VYBUDOVALA PŘEHRADNÍ NÁDRŽ JOSEFŮV DŮL (1976- 1982), DOCHÁZELO NA JAŘE DÍKY TÁNÍ SNĚHU Z JIZERSKÝCH HOR K PRAVIDELNÝM POVODNÍM. NA ŽELEZNIČNÍM MOSTĚ VYSTAVĚNÉM Z ŽULOVÝCH KAMENŮ V R.1874 JE ŠÍPKOU VYZNAČENO, KAM AŽ DOSAHOVALA HLADINA ŘEKY 30. 7. 1897 - 395 CM OD DNA KORYTA ŘEKY, STEJNĚ TAK JE TOMU I NA JEDNOM Z PODCHODŮ.

PRŮTRŽ MRAČEN 28. 8. 1920

VÝŠKA VODNÍ HLADINY PŘI POVODNI 30. 7. 1897,
VYZNAČENO NA ŽELEZNIČNÍM MOSTU A NA PODCHODU Č. 3

PRŮTRŽ MRAČEN 3. ČERVNA 2013

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVÍ.
STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

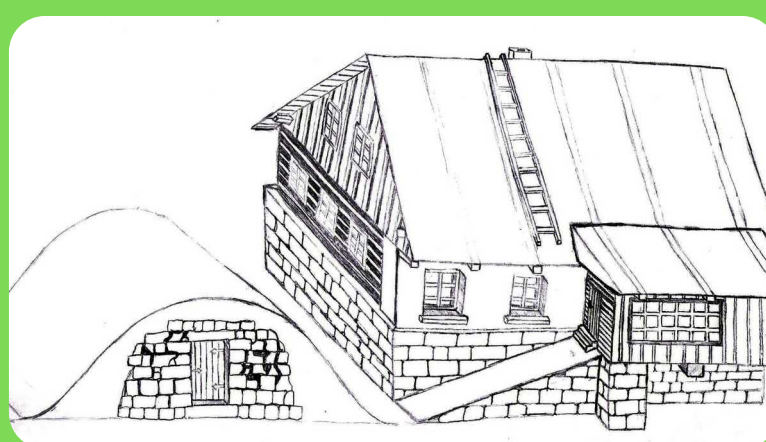
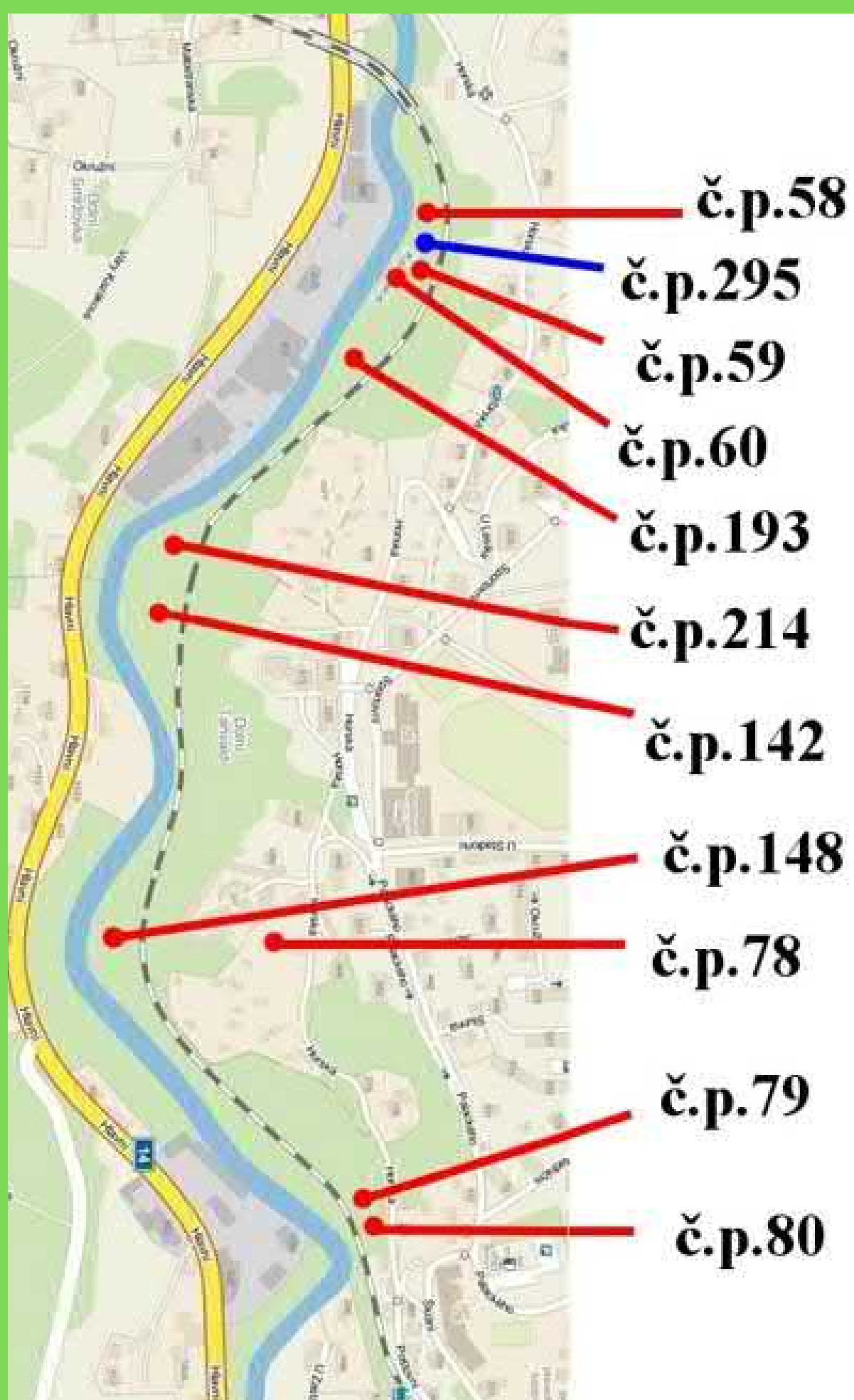

Naučná stezka podél Kamenice

OBYDLÍ

I PŘESTO, ŽE ZDE PRO ZÁSTAVBU A DROBNÉ HOSPODAŘENÍ BYLO V MÍSTĚ ZVANÉM ZA VODOU (MÍSTO MEZI LEVÝM BŘEHEM KAMENICE A ČÁSTÍ UL. HORSKÁ) MÁLO MÍST, STÁLO ZDE NA PŘELOMU 19. A 20. STOLETÍ 11 MALÝCH CHALUP. V NICH ŽILO V R. 1921 CELKEM 80 OSOB. PO 2. SV. VÁLCE JICH ZŮSTALO 10. DO SOUČASNOSTI SE ZACHOVALO POUZE JEDNO STAVENÍ Č. P. 295, OSTATNÍ BYLA PO 2. SV. VÁLCE STRŽENA, PODLEHLA ZKÁZE ČASU A JEDNO STAVENÍ R. 1945 VYHOŘELO.

NÁKRES DOMU Č. P. 193

NADZEMNÍ KAMENNÝ SKLEP DOMU Č. P. 193

DŮM Č. P. 142

DOMY Č. P. 59 A 60, V DÁLCE JE VIDĚT DNES JEŠTĚ STOJÍCÍ STATEK NAD KAPLIČKOU

DŮM Č. P. 148, TZV. BUSCHMUHLE

DOMY Č. P. 79 A 80

DOCHOVALÁ STUDNA U DOMU Č. P. 58

ČÁST KAMENNÉHO ZÁKLADU DOMU Č. P. 58

ZÁCHYT VODY
U DOMU Č. P. 142

VYPRÁVĚNÍ PAMĚTNÍKA O DOMU Č. P. 148

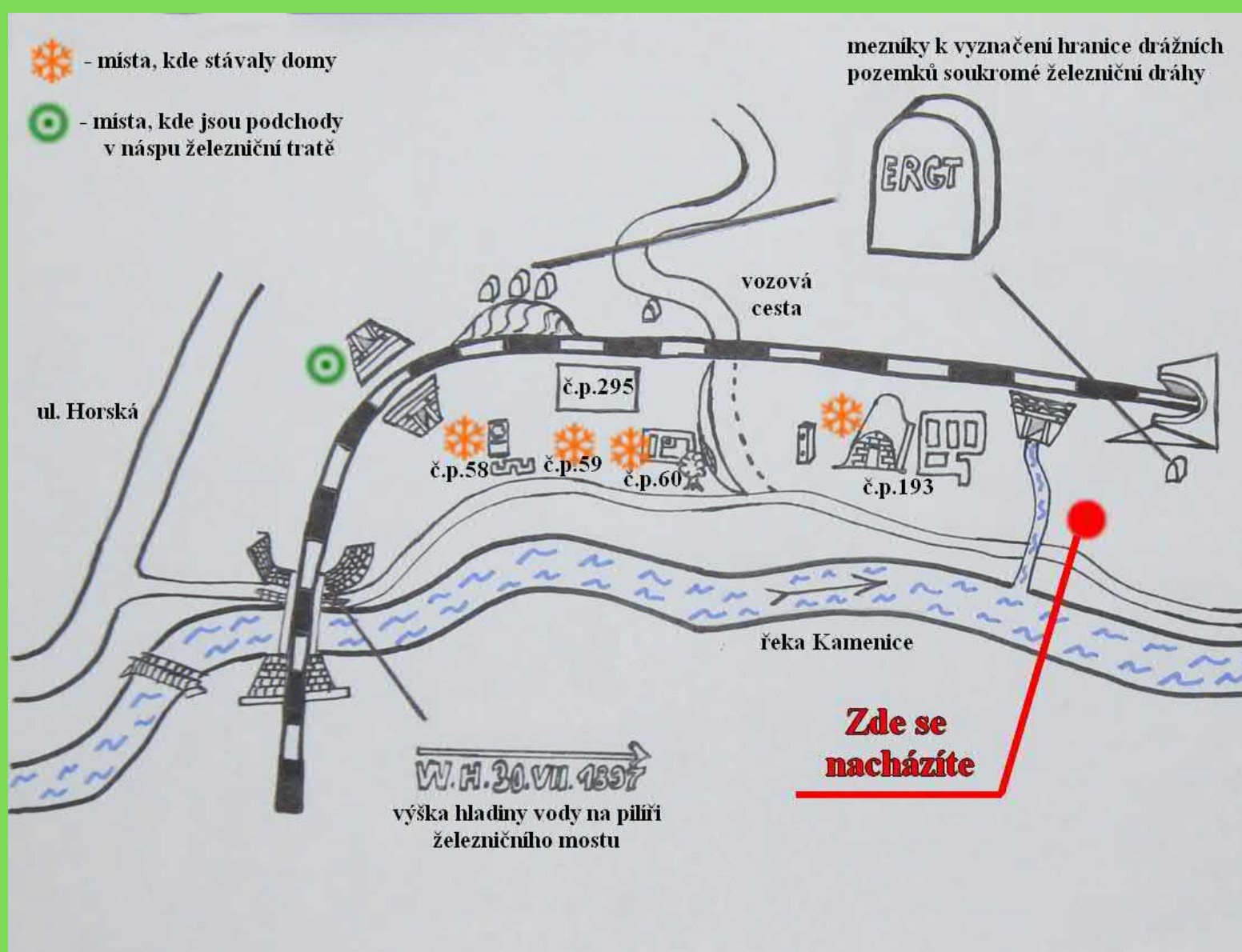

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVÍ. STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

Naučná stezka podél Kamenice

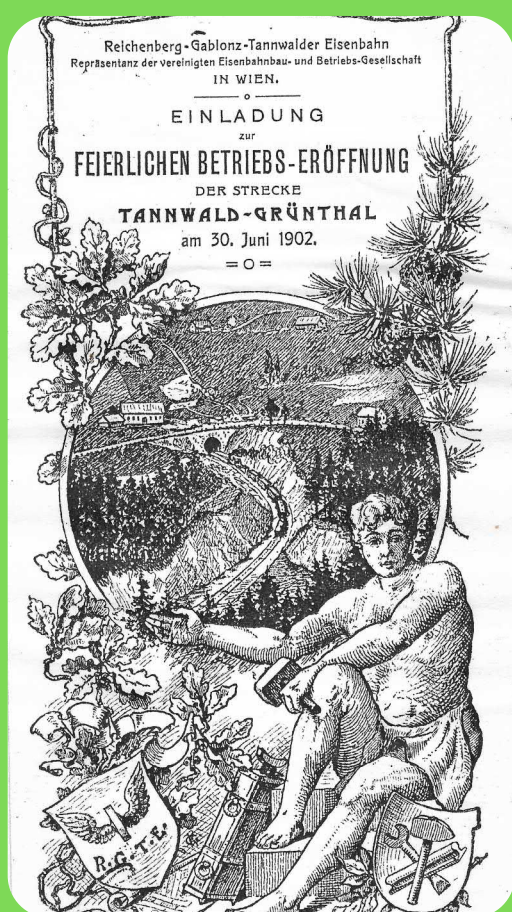
ŽELEZNICE

MAJITELÉ TOVÁREN ZDEJŠÍ PRŮMYSLOVÉ OBLASTI PODHŮŘÍ JIZERSKÝCH HOR STÁLE ČASTĚJI DISKUTOVALI O ZLEPŠENÍ DOPRAVY UHLÍ A ODVOZU VÝROBKŮ, A TAK BYLA DNE 29. 11. 1888 ZALOŽENA AKCIOVÁ SPOLEČNOST LOKALBAHN REICHENBERG - GABLONZ, POZDĚJI REICHENBERG - GABLONZ - TANWALD - EISENBAHN (RGTE) SE SÍDLEM VE VÍDNI. BYLA VYŘEŠENA DOPRAVA UHLÍ Z ČECH A POZDĚJI I Z PRUSKA. 1. 7. 1875 PŘIJEL PRVNÍ VLAK DO TANVALDU PO TRATI ŽELEZNÝ BROD - TANVALD. DNE 25. 11. 1888 VYJEL PRVNÍ VLAK Z JABLONCE DO LIBERCE. V DUBNU 1893 ZAPOČALA STAVBA TRATĚ JABLONEC - LUČANY, OD ŘÍJNA 1894 BYLA V PROVOZU TRAŤ LUČANY - TANVALD. R. 1902 BYL ZAHÁJEN PRAVIDELNÝ PROVOZ NA TRATI TANVALD - KOŘENOV. V TÉMŽE ROCE PŘIJEL PRVNÍ VLAK Z PRUSKA DO POLUBNÉHO.

Z HISTORIE ŽELEZNICE

SLAVNOSTNÍ PŘÍJEZD PRVNÍHO VLAKU DO STANICE TANVALDU ŠUMBURK

POZVÁNKA NA SLAVNOSTNÍ OTEVŘENÍ TRATĚ TANVALD - KOŘENOV

HRANICE DRÁŽNÍCH POZEMKŮ BYLY USTANOVENY KAMENNÝMI MEZNÍKY. NA NICH BYL Z BOKU VYTESÁN NÁZEV SPOLEČNOSTI EISENBAHN - REICHENBERG - GABLONZ - TANWALD (ŽELEZNICE LIBEREC - JABLONEC - TANVALD)

DOLNOTANVALDSKÝ TUNEL S DÉLKOU 48 M V ÚSEKU MEZI DOPRAVNÍMI BODY SMRŽOVKA DOLNÍ NÁDRAŽÍ A TANVALD ZASTÁVKA - KILOMETRÁŽ: POČÁTEK 25,967 KM A KONEC 26,015 KM

HORNOTANVALDSKÝ TUNEL S DÉLKOU 71 M V ÚSEKU MEZI DOPRAVNÍMI BODY SMRŽOVKA DOLNÍ NÁDRAŽÍ A TANVALD ZASTÁVKA - KILOMETRÁŽ: POČÁTEK 25,654 KM A KONEC 25,725 KM

NA PODZIM 2012 PROBĚHLA VÝMĚNA KOLEJÍ V OBLASTI ZA VODOU, DŘEVĚNÉ PRAŽCE BYLY NAHRAZENY.

ZUBAČKA

ZUBAČKA TANVALD – KOŘENOV – HARRACHOV JE NEJSTRMĚJŠÍ TRAŤ V ČESKU. STAVITELÉ SI POMOHLI OZUBNICÍ, OZUBENÝM PÁSEM MEZI KOLEJEMI, DO KTERÉHO ZAPADÁ OZUBENÉ KOLO LOKOMOTIVY. PRAVIDELNÉ VLAKY JIŽ OZUBNICI NEPOTŘEBUJÍ, ALE DÍKY ŽELEZNIČNÍ SPOLEČNOSTI TANVALD SE MŮŽETE PŘI NOSTALGICKÝCH JÍZDÁCH SVĚZT VLAKEM S UNIKÁTNÍ OZUBNICOVOU LOKOMOTIVOU.

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVI. STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

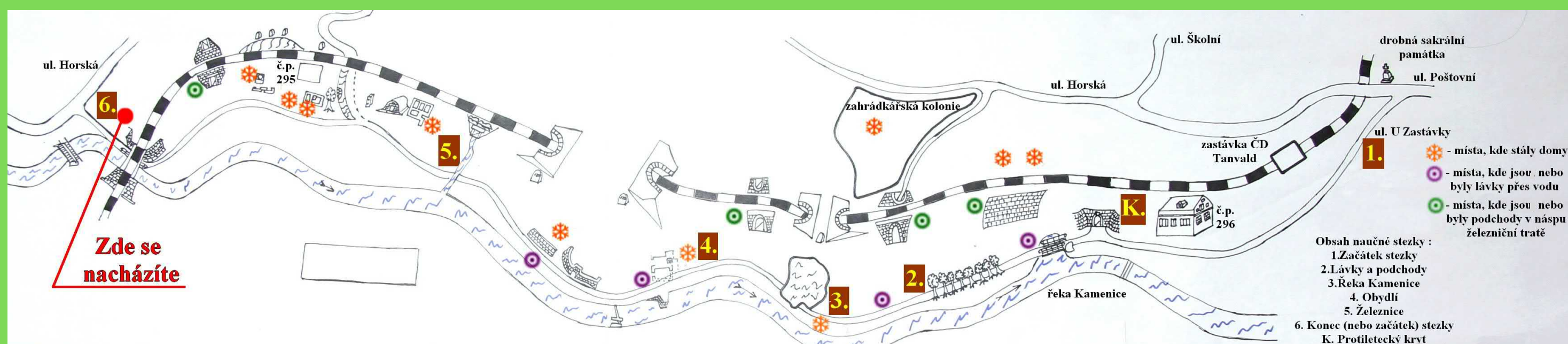

Naučná stezka podél Kamenice

NA 6 ZASTAVENÍCH NA TRASE O DÉLCE CCA 1. 6 KM BYCHOM SE S VÁMI RÁDI PODĚLILI O HISTORICKÉ INFORMACE O TANVALDU.
O ŽIVOTĚ TEHDEJŠÍCH OBYVATEL, O VÝSTAVBĚ ŽELEZNICE, O ROZVOJI PRŮMYSLU,...

- 1 Železniční zastávka - historie (začátek a konec stezky)**
- 2 Lávky a průchody**
- 3 Řeka Kamenice**
- 4 Obydlí**
- 5 Železnice**
- 6 Za železničním mostem - historie (začátek a konec stezky)**

NA KAŽDÉ INFORMATIVNÍ TABULI BUDE MAPKA S POPISKEM, KDE SE NACHÁZÍTE, CO VŠECHNO VIDÍTE, ZÍSKANÉ INFORMACE A FOTOGRAFIE.
PODROBNĚJŠÍ INFORMACE NALEZNETE POD QR KÓDEM UMÍSTĚNÝM NA KAŽDÉ TABULI.

HISTORIE

PODROBNÉ HISTORICKÉ ÚDAJE A DATA

PRVNÍ ZMÍNKA O DŘEVAŘSKÉ OSADĚ NA LEVÉM BŘEHU KAMENICE POCHÁZÍ Z DRUHÉ POLOVINY 16. STOLETÍ, KDY PRAVDĚPODOBNĚ BYLA SOUČÁSTÍ SMRŽOVKY. DŘEVAŘSKÉ OSADĚ ODPOVÍDÁ I NÁZEV, JEDLOVÝ LES, NĚMECKY TANNWALD, POČEŠTĚNÝ ZÁPIS TANVALD. PŮVODNĚ ŠLO O OSÍDLENÍ NA LEVÉM BŘEHU ŘÍČKY KAMENICE. V ROCE 1869 MĚL TANVALD I S OSADOU ŽDÁR ASI 2400 OBYVATEL, POČÁTKEM 20. STOLETÍ ASI 3500 OBYVATEL, PŘEVÁŽNĚ NĚMCŮ. V DUBNU 1895 BYL TANVALD POVÝŠEN NA MĚSTYS A V ROCE 1905 NA MĚSTO. ROKU 1909 BYLA DOKONČENA SECESNÍ BUDOVA RADNICE. Z ROKU 1930 POCHÁZÍ MĚSTSKÉ KOUPALIŠTĚ A Z ROKU 1931 MĚSTSKÉ KINO. ROKU 1942 BYL NAŘÍZENÍM NĚMECKÝCH ŘÍŠSKÝCH ÚŘADŮ ŠUMBURK PŘIPOJEN K TANVALDU A ZÁROVEŇ BYL OD ŠUMBURKU ODRŽEN SVÁROV. PO ROCE 1945 BYLA VĚTŠINA PŮVODNÍHO OBYVATELSTVA VYSÍDLENA A DOMY OBYDLELI ČEŠI Z VNITROZEMÍ. V 60. AŽ 80. LETECH VZNIKLO PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ VÝŠINA, V 80. LETECH MALÉ PANELOVÉ SÍDLIŠTĚ ŠUMBURK (144 BYTŮ).

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVI.
STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021

Naučná stezka podél Kamenice

PROTILETECKÝ KRYT

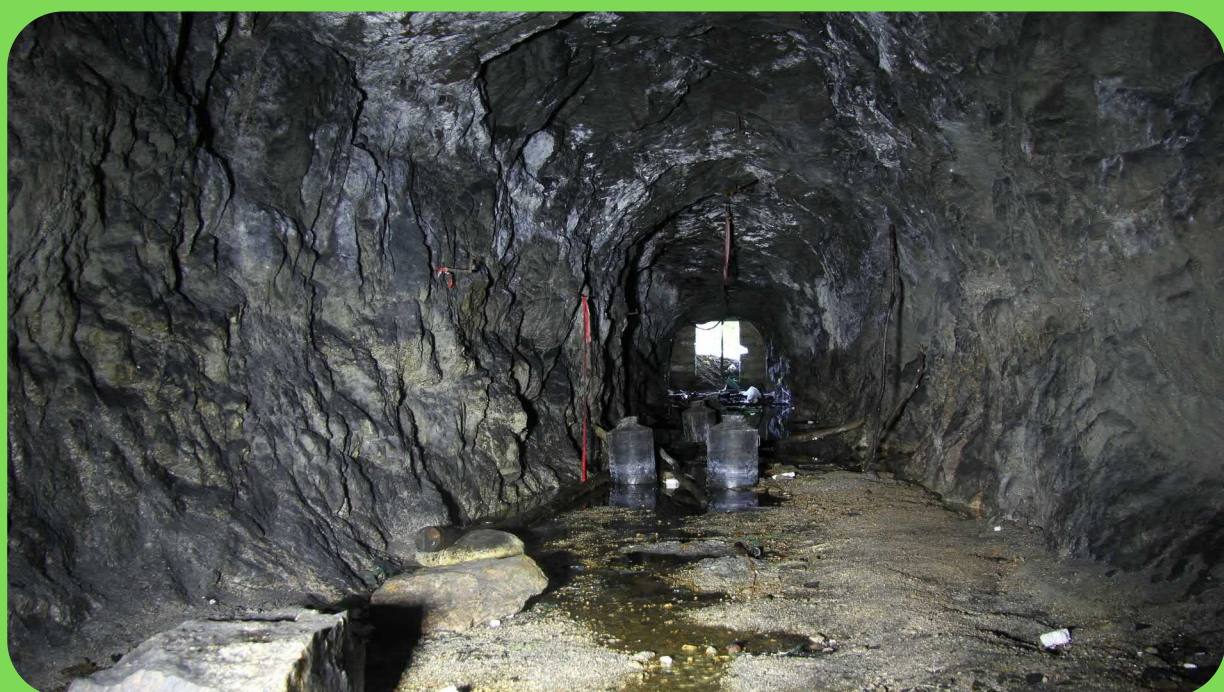
PRO BEZPORUCHOVÝ CHOD TEXTILNÍCH TOVÁREN A POTAŽMO ZÁSOBOVÁNÍ ARMÁDY BYLO POTŘEBA OCHRÁNIT VÝROBNÍ SÍLU, TEDY ZAMĚSTNANCE. ZPRVU POUŽÍVANÉ SKLEPY TOVÁRNÍCH HAL SE UKÁZALY JAKO NAPROSTO NEPOUŽITELNÉ, A PROTO SE PŘISTOUPILO K RAŽBĚ TUNELŮ DO SKAL. TY BYLY SCHOPNÉ VZDOROVAT ÚČINKŮM LETECKÝCH PUM.

VŠECHNY KRYTY BYLY PLÁNOVANÉ S MINIMÁLNĚ DVĚMA VCHODY, ABY V PŘÍPADĚ ZASAŽENÍ JEDNOHO Z VCHODŮ MOHLI LIDÉ KRYT OPUSTIT JINOU CESTOU.

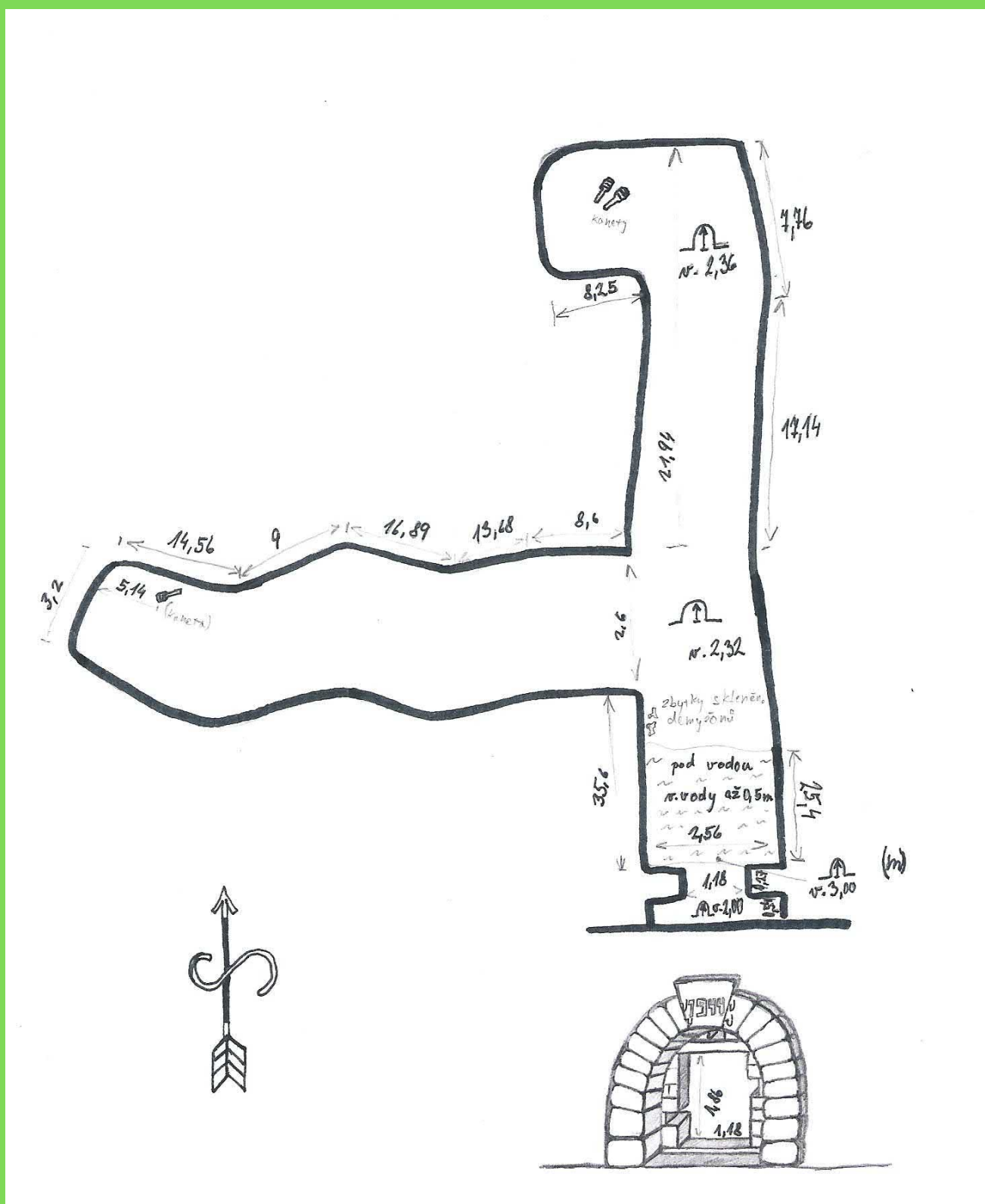
POHLED NA PROTILETECKÝ KRYT Z PROTĚJŠÍHO BŘEHU.

PO SKONČENÍ VÁLKY BYL PROSTOR KRYTU VYUŽÍVÁN JAKO SKLADOVÉ PROSTORY.

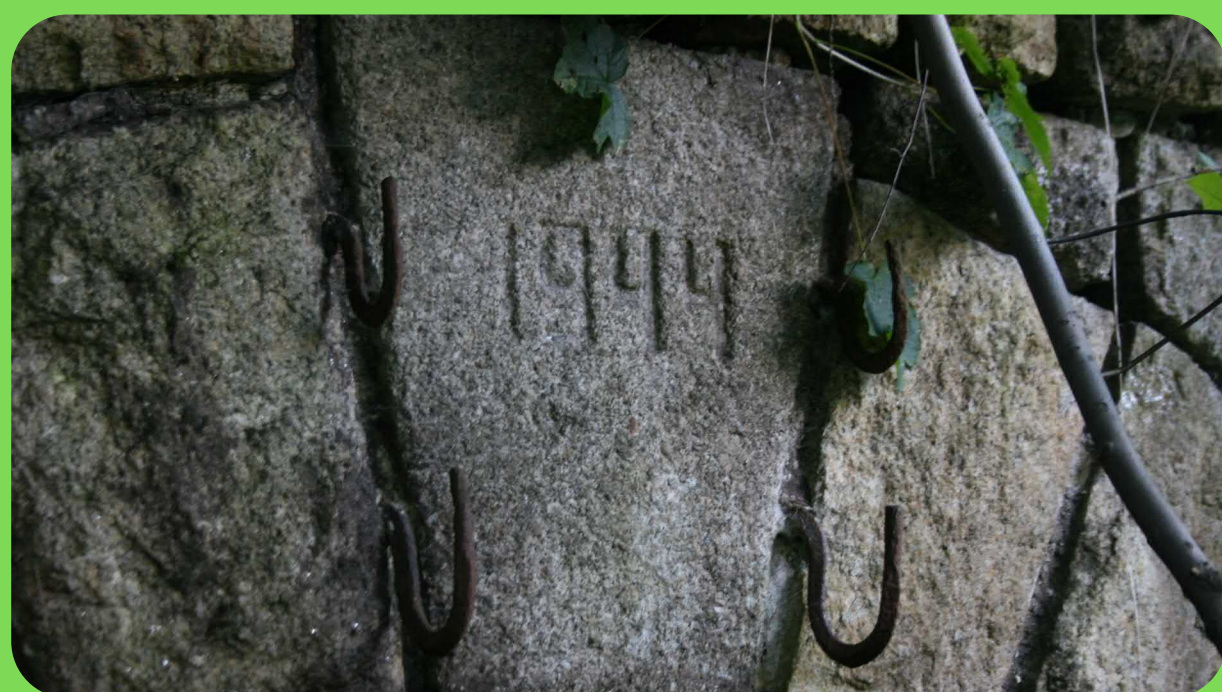
DO TÉTO ČÁSTI KRYTU BYL PŘIVEDEN EL. PROUD A ZHOOTOVENO OSVĚTLENÍ.

NA ÚZEMÍ TANVALDU SE ZAČALO S RAŽBOU TŘECH KRYTŮ VE SKALÁCH AŽ V ROCE 1944 A DO KONCE VÁLKY NEBYL ŽÁDNÝ Z NICH DOKONČEN.

CHODBA JE PŮLKRUHOVÉHO PRŮŘEZU VÝŠKY PRŮMĚRNĚ 2,3 M A ŠÍŘE PRŮMĚRNĚ 2,5 M S DÉLKOU PŘÍMÉ CHODBY CCA 63 M A BOČNÍ CHODBY CCA 62,7 M.

VCHOD DO KRYTU MĚL ŽULOVÝMI KAMENY OBEZDĚNÝ VSTUP A NA KLÍNOVÉM KAMENI V HORNÍ ČÁSTI BYL VYTESÁN LETOPOČET PŘIPOMÍNÁJÍCÍ VÝSTAVBU DÍLA 1944.

VELIKÉ PODĚKOVÁNÍ ZA POSKYTNUTÍ HISTORICKÝCH MATERIÁLŮ PATŘÍ PANU MIROSLAVU DUŠKOVI. STEZKA VZNIKLA VE SPOLUPRÁCI S MĚSTEM TANVALD. WWW.TANVALD.EU © JANA TŮMOVÁ 2021